

Duurzaamheid zit ons dicht op de huid met het motto ‘we zijn wat we eten’.

Ondanks de nasleep van een economische crisis die onze aandacht focust op financieel-economisch rendement, blijft de urgentie van een streven naar sociale en ecologische duurzaamheid ons bewustzijn binnen dringen. De houdbaarheid en leefbaarheid van ons ecosysteem en onze wereldwijde samenleving laten zich niet verdringen. Bij iedere maaltijd kan het besef boven komen van de productiewijze ervan en de effecten die daarvan uitgaan op onze lokale en wereldwijde omgeving.

Dat we zijn wat we eten is een oud en ook Bijbels motto. Er klinkt in door dat we ons met eten ook betekenis te binnen brengen. Met het oog hierop wordt in de spijswetten uit het Oude Testament gewaakt over de heiligheid van het volk Israël. In het Nieuwe Testament blijft dit ook doorklinken. Een onderscheid naar de letter van de wet tussen rein en onrein wordt dan weliswaar gerelativeerd, maar dan juist om de kern van de zaak op de voorgrond te plaatsen. Precies in de ‘spijswetten’ van de Bergrede, aan het begin van het onderdeel dat betrekking heeft op de zorg voor het levensonderhoud, klinken de woorden: “Jullie kunnen niet God dienen én de Mammon” (Matteüs 6:24). Het komt volgens de tekst uit Matteüs aan op het stellen van prioriteiten in je toewijding, op het maken van scheiding: op het dienen van God en het van daaruit omgaan met Mammon. In de Bergrede worden God en mensen geheiligd door het zoeken van de heerschappij van God en de gerechtigheid die daarbij hoort. Wat rein en onrein inhouden wordt bij de vervulling van de wet door Jezus niet vastgelegd in voorschriften, maar wordt onderdeel gemaakt van een zoektocht naar Gods en onze eigen heiligheid in deze wereld als het heiligdom van God dat ons omgeeft.

In dit zoekproces kunnen in de actualiteit de begrippen duurzaam en onduurzaam wellicht op ons pad verschijnen als richtingwijzers, die ons herinneren aan de functie en betekenis van de voor ons wellicht wat bestofte spijswetten uit Leviticus. Waar deze spijswetten ons in ieder geval bij bepalen is dat wij er als consumenten niet alleen voor kiezen dat we *bepaalde producten* eten en drinken, maar dat we ons daarmee ook een *bepaalde zingeving* te binnen brengen. Met de dingen die we eten en drinken, consumeren we niet alleen voedingsmiddelen maar hebben we deel aan een totaliteit van zingeving. Al etend en drinkend stemmen we in met of verzetten we ons tegen de waren die ons worden voorgezet en aanprezen als ‘goed’ in termen van financieel voordelig, gezond, milieu- en diervriendelijk of maatschappelijk verantwoord. In die zin zijn we wat we eten.

Er is van Daniël en zijn vrienden verteld dat toen zij weggevoerd waren naar Babel, dat zij voor de opdracht geplaatst werden de spijzen van de koninklijke tafel te eten (Daniël 1). De bedoeling was van deze jonge mannen een cultureel gehoorzame elite te maken ten aanzien van het Babylonische rijk. Daniël weigert deze spijzen. Hij wenst anders te leven. De tegenkeus van Daniël wordt concreet bij dat wat dagelijks gebeurt: de maaltijd. Rond en aan de maaltijd wordt duidelijk wie hij wil zijn, wat hij vindt van het leven en de toekomst, wat zijn politieke, maatschappelijke en culturele voorkeuren zijn. Dáár, aan de maaltijd, is hij anders. De weigering van Daniël heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat de spijzen van de koninklijke tafel gewijd zijn aan een of andere godheid, mogelijk aan de koning zelf. De weigering van Daniël heeft dus betrekking op het geheel van zingeving waarbinnen de maaltijd geproduceerd is en geconsumeerd wordt. De beslissende vraag voor Daniël is of die zingeving staat in het teken van de heiliging of de ontheiliging van de God van Israël. Zo ook worden wij vanuit het oogpunt van de spijswetten opgeroepen om scheiding te maken tussen duurzaam (rein) en onduurzaam (onrein). In onze keuzes staat deze wereld als Gods heiligdom en daarbinnen Gods heiligheid en de onze op het spel.

Op 12 juni wordt op de Studiedag over Theologie en Duurzaamheid in een workshop over voedsel doorgesproken over deze thematiek (zie voor meer informatie

www.stichtingoikos.nl/geschenk).

Trinus Hoekstra is werkzaam bij Kerk in Actie-binnenland.